

Tradice a rituály jsou v životě důležité

Ptáte se, k čemu v dnešní moderní, elektronické době potřebujeme tradice a rituály? Propojují nás s lidmi a přírodou, propojují náš život s minulostí, s našimi předky, ale i s budoucností. A dají se zakomponovat i do života mateřské školy...

„S udržováním tradic a rituálů – svých osobních i rodinných – můžeme získat pocit jistoty a řád a rytmus. Budeme se mít na co těšit a na co vzpomínat. Propojíme se s přírodou a jejím cyklem. Společné tradice nás spojují také se společností, ve které žijeme: budují pocit sounáležitosti s naší zemí, městem, sousedy i rodinou.

Rituály přispívají ke stmelení rodiny, k porozumění mezi generacemi. Mohou být i předmětem svárů, když se setkají dva rodinné systémy – je pak potřeba s láskou společně vybudovat vlastní tradice a rituály nově vzniklé rodiny.“

Martina Viktorie Kopecká, Martina Boledoví-
čová: *TraDiář 2023* (Smart Press 2022)

Od mládí mě zajímaly rituály a lidové tradice. Když se mi narodily dvě dcery (je už to pěkná řádka let), snažila jsem se zahrnovat

tradice, které jsem znala či vypátrala v literatuře, do běžného rodinného života. Takže jsme slavili Velikonoce s nadílkou „od zajíčka“ (zvyk, který nás „naučila“ moje švýcarská přítelkyně), v červnu jsme vítali léto, v srpnu čekali na Perseidy a na Vánoce jsme se připravovali už od sv. Martina. Vyráběli jsme vrkoč i polaz, malovali perníčky, o sv. Štěpánu jsme podnikali cestu za pražskými jesličkami (nejvíc jsme milovali ty perníkové v kostele sv. Matěje v Dejvicích).

Když šla starší dcera do první třídy, začali k nám chodit její spolužáci – vytvořili jsme bezva „partu“, se kterou jsme tvořili třídní časopis *Vltavín*, jezdili jsme s manželem s dětmi na výlety (třeba na Říp), perníčky jsme malovali hromadně, oprášili jsme dokonce tradici Lucie s bílým „zobanem“, která noci upije (i když Lucii jsme realizovali jen jednou, nějak se u nás na

Spořilově neujala). Byly to nádherné časy... Pak dcery (až příliš rychle) dospěly, vystudovaly, vdaly se, a když se před dvanácti lety narodil první vnuk a rychle za ním přicházela další vnoučata, byla to snad ještě větší nádhera a oprašovala a vytvářela jsem další a další tradice a rituály.

Únor bílý, pole sílí

Tradice a rituály můžeme prožívat i dnes, určitě také s dětmi v mateřské škole. Novoroční koledování, fafrnoch, tříkrálovou koledu či sbírku máme v rámci měsíce ledna již za sebou a stojíme na prahu února, kdy je sice ještě pořádná zima (většinou), ale den už se viditelně prodlužuje (na Hromnice o hodinu více).

Na Hromnice se „za starých časů“ teprve v některých domácnostech uklízel betlém a definitivně skončilo vánoční období. A pro naše předky to byla doba, kdy byl nejvyšší čas se zbavit všeho nepotřebného. Lidé uklízeli a vyhazovali vše, co bylo třeba, v domě i ve vlastní duši.

Jak si můžeme užít Hromnice s dětmi?

Můžeme například udělat za zahradě ohníček a spálit v něm zbytky vánočního stromčku

(pokud už jsme ho nezlíkvidovali) a zbytky vánoční výzdoby z přírodnin, kterou nechceme schovávat na příští rok.

K Hromnicím vždycky patřila svíčka hromnička, která se svěřila o Hromnicích v kostelích a lidé ji pak zapalovali hlavně při bouři. A vyrábět svíčky s dětmi je zábava a radost a děti tuto činnost milují. Dnes koupíme ve výtvarných potřebách nebo i v hračkářství sady pro výrobu svíček. Jednu takovou sadu dostal k Vánocům můj vnuk a svíčky jako dárky pro rodinné příslušníky a kamarády vyrábí s nadšením až vášnivostí. Je to krásná činnost.

Krásné jsou i svíčky rolované z plátů včelího vosku. Ty můžeme jen rolovat jako váleček, nebo i šikmo, do spirály apod.

Zeleň za okny a Valentýn

V únoru je sice ještě zima, ale jaro už se zlehounka probouzí, jaksi pod povrchem. Jako předzvěst jara můžeme s dětmi na oknech pěstovat zelené výhonky. Na talířky dáme papírové ubrousky nebo vatou, namočíme je čistou vodou a hustě posypeme semínky, například rukoly nebo řeřichy. Většinou už druhý den můžeme s dětmi pozorovat, jak semínka začínají pukat. Pozorovat a zalévat semínka můžeme s dětmi každý den a už asi za pět dní můžeme světle zelené výhonky ostříhovat a posypat jimi třeba chleba s pomazánkou k svačině.

Valentýn je sice svátek v naší zemi „novodobý“ (tradici má spíše v anglosaských zemích) a je primárně určen zamilovaným dvojicím, ale můžeme ho brát i jako svátek podpory kamarádství, přátelství a vztahů mezi lidmi. Můžeme vymyslet mimořádný program na tento den, na který budou děti vzpomínat, ať už to bude loutkové divadelní představení, nebo třeba návštěva v blízkém domově pro seniory, kde děti jeho obyvatelům zazpívají a zatančí...

Masopust

„Masopustní období má za úkol odehnat a zkrátit zimu, přivolat slunce, zajistit úrodu a plodnost. Svou roli přitom hrají rituální masky, jako je medvěd s medvěďákem nebo kobyla (někde zvaná klíbná). Koná se symbolické zabíjení kobyly a pak její vzkříšení. Symbolizuje se tak konec zemědělského roku a začátek nového, cyklus roku bývá přitom připodobňován ke koloběhu života. Objevují se také další tradiční masky, jako jsou nevěsta a ženich, dědek a bába, a někdy také postava Žida. Je zajímavé, že masky jsou obdobné v celé Evropě, od Irska až po Balkán.“

Monika Kindlová, Martina Boledovičová:
Tradinář – Rodinný a tvořivý rok plný oslav a rituálů (Smart Press 2019)

Obdobím, které začíná po Třech králich a končí v úterý před Popeleční středou, je masopust. Jde o čas plesů, hodování a veselí.

Vrcholem masopustního období je masopustní průvod (či obchůzka) v úterý před Popeleční středou. Dnes bývá z praktických důvodů o víkend, ale někdy je také přesunut třeba kvůli jarním prázdninám, které v některých oblastech bývají právě v této době. Loni jsem viděla, že v některých místech se masopustní průvod konal dokonce až v postním období (tedy po Popeleční středě), což ovšem ukazuje na neznalost a nepochopení smyslu původních oslav.

Vyrazit s dětmi a přáteli do masopustního průvodu je veselé a radostné. A i v mateřské škole se můžete společně „zmaskovat“ – vyrobit si masky. Každé dítě jistě může z domova něco přinést – třeba klobouk, čepici, kousky starých látek. Pomocí nůžek, papíru, fixů, temper apod. vzniknou masky velmi působivé. Můžeme se skutečně zúčastnit masopustního průvodu, nebo se také například domluvit s několika maminkami, které by připravily malou masopustní oslavu (třeba by usmažily koblížky – kynuté obřadní masopustní pečivo) někde venku, na louce či v parku, a tam můžeme přijít v malém školkovém masopustním průvodu. S maskami můžeme opět navštívit blízký domov pro seniory – jeho obyvatele

děti v maskách určitě potěší. Možná se senioři rozpomenou na své dětství, kdy masopustní průvody a obchůzky zažívali jako děti, a něco zajímavého těm dnešním povědí. ■

PhDr. Helena Chvátalová
Ilustrace Markéta Knorová
a Alžběta Moravcová